



**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO**

Seduta tat-12 ta' Dicembru, 2007

Citazzjoni Numru. 747/1989/3

Michael Angelo Fenech
vs
Joseph Gaffarena

Il-Qorti,

A. CITAZZJONI:

Rat ic-citazzjoni tal-attur li biha ppremetta:

Illi l-konvenut ghandu jaghti lill-attur is-somma ta' wiehed u ghoxrin elf u hames mitt Lira (Lm21,500.00,0) import ta' kambjala datata 23 ta' Jannar 1989 minnu accettata u li skadiet fit-23 ta' April 1989, u peress li fil-fehma tal-attur il-konvenut ma ghandhux eccezzjonijiet x'jaghti kontra t-talba ghall-hlas tal-ammont fuq imsemmi.

L-attur talab lill-Qorti:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddeciedi skond it-talba bid-dispens tas-smiegħa tal-kawza għat-tenur tal-Art 167 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

2. Tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attur is-somma ta' wieħed u għoxrin elf u hames mitt Lira (Lm21,500.00,0) import ta' kambjala minnu accettata li skadiet fit-23 ta' April 1989, flimkien mal-imghax legali mid-data ta' din l-iskadenza sad-data tal-eventwali pagament.

Bl-ispejjez inkluzi dawġ tal-ittra ufficjali tal-14 ta' Gunju 1989 kontra l-konvenut li gie ngunt għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni, il-lista tax-xhieda u d-dokumenti prezentati mill-attur.

B. ECCEZZJONIJIET:

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-konvenut li biha eccepikka:

1. Illi, u dana in linea preliminari, it-talbiet tal-attur għandhom jigu miħuda stante li huma nfondati fil-fatt u fid-dritt peress illi meta ffirmata l-allegata kambjala huwa gie ngannat mill-attur.

2. Illi bla pregudizzju għall-ewwel eccezzjoni, u dana jirrizulta waqt it-trattazzjoni, l-ammont li qed jippretendi l-attur jirrappresenta prezz ta' diversi vetturi uzati għall-garr tal-'**concrete mix**' li l-konvenut eccipjent kien qed jixtri mingħand l-attur - fil-fatt l-eccipjent ngħata biss erbgha minn sitta minn dawn il-vetturi u għaldaqstant huwa m'għandhux jigi kkundannat l-ammont kollu, izda semma l-ammont ferm anqas.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti u l-lista tax-xhieda prezentati mill-konvenut.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Kopja Informali ta' Sentenza

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. PROVI:

Rat id-dikjarazzjoni ta' Michael Angelo Fenech fejn issemma li l-konvenut ghandhu jaghti lill-attur is-somma ta' Lm21,500.00,0 import ta' kambjala minnhu accettata li skadiet fit-23 ta' April 1989. Illi ghalkemm gie interpellat biex ihallas anki ufficjalment il-konvenut baqa' inadempjenti.

Rat l-affidavit ta' Michael Angelo Fenech li fih ikkonferma li l-konvenut Joseph Gaffarena ghandhu jaghtih is-somma ta' wiehed u ghoxrin elf u hames mitt lira (Lm21,500.00,0) import ta' kambjala minnu accettata li skadiet fit-23 ta' April 1989, liema ammont huwa cert, likwidu u skadut. Xehed Michael Angelo Fenech fejn irrefera ghall-kambjali li huma jinstabu esebiti fil-kawza in kwistjoni u qal li ghadu ma thallas xejn mill-ammont hemmhekk msemmi.

Rat id-dikjarazzjoni ta' Joseph Gaffarena fejn qal illi mhux minnu li qed jallega l-attur u dana stante illi l-konvenut, meta allegatament iffirma l-kambjala, huwa kien gie ngannat mill-attur. Illi fil-fatt il-konvenut kien qed jinnegozja mal-attur biex dana ibiegh sitt vetturi ghall-garr tal-konkos lill-konvenut u dana versu l-prezz ta' Lm21,500, cioe' l-ammont li qed jippretendi l-attur fic-citazzjoni odjerna. Illi minn dawn is-sitt vetturi, li l-prezz komplessiv taghhom kellu jkun dak ta' Lm21,500, l-konvenut inghata biss erbgha minnhom u ghaldaqstant hu m'ghandux jaghti lill-attur l-ammont kollu li hemm indikat fic-citazzjoni, izda semmai ammont proporzjonali ghall-dak indikat u cioe' zewg terzi tal-ammont pretiz.

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:

Illi l-attur intavola l-kaz odjern ghall-kambjala datata 23 ta' Jannar 1989 fejn il-konvneut kellu jaghti lill-attur wiehed u ghoxrin elf , u hemes mitt Liri Maltin (LM21,500.00). Min-naha l-ohra, fl-ewwel lok gie eccepit mill-konvenut li t-talbiet tal-attur huma infondati fil-fatt u fid-dritt peress li meta ffirma l-allegata kambjala, hu gie ngannat, u fit-tieni

lok, gie eccepit li l-konvenut inghata biss erbgha minn sitta ta' dawn il-vetturi. U ghalhekk, m'ghandux jigi kkundannat ghall-ammont kollu.

Il-Qorti tirreferi ghad-decizjoni tal-Onor. Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet inversi tat-28 ta' Jannar 2005.

Illi l-azzjoni odjerna hija dik maghrufa bhala **actio cambiaria**. Illi l-artikolu 198 tal-Kodici tal-Kummerc, Kap 13, ighid illi:

“1) L-eccezzjonijiet li huma personali ghall-pussessur tal-kambjala ma jistghux idewmu l-hlas taghha, jekk ma jkunux likwidi u li jistghu jinqatghu malajr fil-kawza li tkun miexja.

2) Jekk dawn l-eccezzjonijiet ikunu jenhtiegu ezami fit-tul, is-smiegh taghom isir f'kawza ghaliha, u sadanitant, il-kundanna ghall-hlas tal-kambjala, bil-garanzija jew minghajrha, skond ma jidhrilha l-Qorti, mghandhiex tkun indewma.”

Illi dan l-artikolu hawn fuq imsemmi gie kemm-il darba mfisser minn dawn il-Qrati.

Illi fil-kawza **Gullaumier Industries Ltd. Vs Victor Vella et** deciza fl-4 ta' Dicembru 1998, dwar l-**actio cambiaria** gie ritenut:

“Illi a bazi ta' dan l-artikolu gie deciz li “l-iskop tal-ligi huwa carissimu. Il-kawza proposta a bazi ta' kambjala ghandha tigi mill-Qorti trattata bl-akbar celerita` possibli.....” Il-kambjala hija proprju l-instrument kummercjali nventat biex appuntu jassigura din il-heffa u l-ghagla fic-cirkontrazzjoni tal-krediti u d-dejn u sabiex tirrispetta u kemm jista' jkun tiggarrantixxi li l-processi kummercjali ikunu animati mill-istess esigenzi.”

“Biex tassigura din ic-celerita`, il-ligi tiffrena l-eccezzjonijiet li jistghu jinghataw kontra l-pussessur tal-kambjala biex dawn ma jittardjawx l-kanonizzazzjoni ta' import ta' kambjala. Tammetti eccezzjonijiet biss meta dawn ikunu ta' facli soluzzjoni.” (Ara **John Portelli noe. Vs Joseph Sullivan**, deciza mill-Qorti tal-Kummerc fis-17 ta' Ottubru 1987).

Dan isir peress li skond kif gie affermat fis-sentenza **Charles Gatt noe vs Joseph Vassallo Gatt noe** deciza mill-Qorti tal-Kummerc fil-15 ta' Novembru 1993:

“appena kambjala tigi ammessa, tigi krejata obligazzjoni ‘*ad hoc*’, ghal kollox indipendeneti u seperata minn kwalunkwe obligazzjoni li setghet ipprecedietha. Ghalhekk, f'kawza bhal din, l-eccezzjonijiet ammissibli huma generalment limitati ghall-kambjala innifisha u bhala regola m'ghandhomx jigu permessi eccezzjonijet li jikkoncernaw obligazzjonijet precedenti.”

Illi da gie segwit f'diversi sentenzi fosthom **John Mary Sammut vs Michael Cassar**, Appell Kummercjali fl-14 ta' Ottubru 1991 u **George Zahra vs Alfred Borg** deciza mill-Qorti tal-Kummerc fit-28 ta' April 1995 fejn il-Qrati rriferew ghall-gurisprudenza kostanti li fl-azzjoni kambjarja huma permess biss eccezzjonijet li jikkontestaw il-validita` formali tal-kambjala in kwantu jallegaw li din tkun fuq il-wicc taghha inoltre f'xi wahda mill-elementi kostitwiti essenzjali taghha kif trid il-ligi (Ara Vol XXIX p.i. 1528 u Vol XXIX,I ,1136), dawn il-principji gew ilkoll elenkati. (Ara wkoll **Ronald Micallef et vs Subway Malta Ltd.** deciza mill-Prim' Awla Qorti Civili fil-5 ta' Ottubru 2000.

Fil-fatt, skond il-prattika kostanti fil-gurisprudenza nostrana, il-hlas tal-kambjali li tkun accettata u skaduta tigi dejjem ordnata meta l-eccezzjonijet ikunu tali li jehtiegu indagini twila salv il-kateli li l-Qorti jidhrilha opportuni, kompriz li tiriserva l-eccezzjonijet ghal kawza separata. Kif inghad fil-kawza **Francesco Zammit noe vs Paolo Scicluna noe** deciza mill-Qorti tal-Kummerc fl-4 ta' Frar 1907 (VolXXp.ii.p.15)

“secondo la pratica di questi tribunali il pagamento di una cambiala accettata e scaduta viene sempre ordinata quando le eccezioni siano tali da richiedere lunga indagine sotto quella cautela che il prudente arbitrio della corte credesse opportune.”

(Ara wkoll **Integrated Electronics Ltd. Vs Goldkraft Ltd** deciza mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Frar 2004.

Illi gie ritenut ukoll fil-kawza **Sultana vs Pecorella** fl-10 ta' Mejju 1913:

“Atteso che per legge espressa, eccezione di lunga indagine, come quelle opposte dal convenuto non possono ritardare il pagamento di cambiali scadute . La Corte deve rdinare il pagamento con o senza cauzione e timettere la cognizione delle eccezioni a seperato giudizio.”

Tal-istess portata hija s-sentenza **Eminyan vs Mckay** deciza fid-9 ta' April 1940 mill-Qort Civili Prim' Awla fejn inghad:

“Illi skond l-artikolu 181 tal-Ordinanza XII tal-1857, l-eccezzjonijiet personali ghall-possessur tal-kambjali ma jistghux jittardjaw il-hlas tal-kambjali jekk ma jkunux likwidi u ta' soluzzjoni pronta. Ghalhekk, l-eccezzjoni li ta l-konvenut ma tistax tiddilazzjona l-pagament tal-kambjali.”

Ukoll, fid-decizjoni, fl-ismijiet **Staines vs Trapani** gie konfermat:

“Illi jekk dina l-pretensjoni ma kinitx likwida qabel il-kawza, issa li l-Qorti semghet il-provi tista' tillikwidaha, peress li tirrizulta b'mod konvincenti bhala fondata. U kond l-artikolu 181 tal-Ordinanza XII tal-1857, “exceptions affedting the holder of a bill personally cannot delay the payment thereof, unless the exceptions be such as admit of being clearly and speedily determined.” U fil-kaz prezenti l-eccezzjoni tal-konvenut setghet tigi likwidata, kif giet fil-fatt, peress illi setghet tigidefinita malajr.”

Illi dawn il-principji gew ukoll ikkonfermati mill-Qort tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Prof. Carlo Mallia noe vs Mariano Accarino noe** deciza fit-22 ta' Novembru 1937, ikkonkludiet:

“Infatti l-artikolu 181 tal-Kodici Kummercjali jistabilixxi illi l-eccezzjonijiet personali ghall-possessuri tal-kambjali ma jistghux idewmu l-pagament tas-somma jekk mhumix likwidi u 'di pronta soluzione'. Jekk imbaghad huma ta' indagini twila, dawk l-eccezzjonijet ghandhom ikunu riservati ghal kawza separata, u l-kundanna tal-kambjali ma tistax tkun differita, b'garanzija jew minghajr garanzija

skond il-prudenzjali arbitriju tal-Qorti.” (Ara wkoll **Charles Pool vs Carmelo Mercieca** deciza mill-Prim' Awla Qorti Civili fid-29 ta' Mejju 2003).

Jigi dedott li ghalhekk f'azzjoni kambjarja l-eccezzjonijiet ghandhom ikunu limitati u ristretti ghad-dokument stess (il-kambjal) u mghandhomx jidhlu fil-kamp ta' obligazzjonijiet ohra. L-azzjoni kambjarja ghandha hajja ghal kollox indipendenti minn kwalunkwe obligazzjoni li setghet ippreceditha jew obligazzjoni li setghet iggenerat. Illi l-obbligazzjonijiet emergenti huma dawk li johorgu mis-semplici firem tal-persuni li jidhru fuq il-kambjala. (Ara wkoll **John Portelli vs John Sullivan**, deciza mill-Qorti tal-Kummerc fis-17 ta' Ottubru 1989).

Fil-kaz in ezami, mill-kambjala jirrizulta li din giet iffirmata mill-konvenut personalment. Illi stante li l-obbligazzjonijiet li johrogu huma dawk tas-semplici firem tal-partijiet li jidhru fuq il-kambjala, fil-kaz **de quo**, fil-kambjala jidhru l-attur, u Joseph Gaffarena, il-konvenut. (a fol 3a). In kwantu ghat-tieni eccezzjoni, din mhix eccezzjoni fuq il-kambjala imma hija eccezzjoni li tenhtieg indagini fit-tul, u ghalhekk, din il-Qorti hija tal-fehma, li ghandu japplika l-artikolu 198 tal-Kap 13 u l-Qorti ghandha tghaddi ghall-kundanna tal-hlas tal-kambjala.

E. KONKLUZJONIJIET:

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tiddeciedi billi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvneut, u tilqa' t-tieni talba u tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur s-somma ta' wiehed u ghoxrin elf u hames mitt Lira (Lm21,500.00,0) flimkien mal-imghax legali mid-data ta' l-iskadenza sad-data tal-eventwali pagament.

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficjali tal-14 ta' Gunju 1989 kontra l-konvenut.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----